

Аналіз забезпечення внутрішньо переміщених осіб тимчасовим житлом

ЗВІТ
2020

Постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2017 р. № 769 “Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України” передбачає порядок та умови надання субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на вирішення, зокрема, житлового питання переселенців. Важливо, що 70 % вартості житла покривається державою через розпорядника – Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Лише 30 % від цієї суми має знайти місцева громада. Такою можливістю вже скористалися громади Донеччини, Луганщини, Дніпропетровщини, Запоріжчини, Житомирщини та Львівщини. Інтерес у цій програмі є в значній кількості внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) та місцевої влади, проте участь у ній беруть не всі.

ІНФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК ГРОМАДЯН

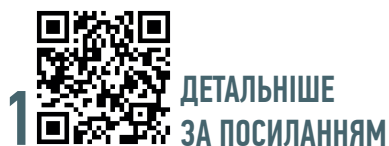
Основними викликами реалізації програми тимчасового житла залишається низька поінформованість ВПО та місцевої влади щодо програми та її умов (зокрема, щодо співфінансування лише 30 % із місцевого бюджету, можливості купівлі чи реконструкції житла, перебування житла на балансі громади без передачі права власності), а також відсутність обліку громадян, які потребують тимчасового житла. Наприклад, у жодній із громад Сумської області не створено фонду житла для тимчасового проживання. Основні причини, які типові для всієї України: відсутність вільних житлових приміщень або відсутність у комунальній власності придатних для проживання житлових приміщень, відсутність коштів у бюджеті, дефіцит бюджету або непередбачені видатки, спричинені карантинними заходами та подоланням наслідків COVID-19.

Проте у результаті місцевих адвокаційних кампаній формування фонду було розглянуто Конотопською міською радою Сумської області на спільній нараді представників структурних підрозділів виконавчого комітету та зроблено розрахунок коштів, необхідних для його формування. Взяття на облік ВПО для забезпечення їхніх потреб у житлі для тимчасового проживання було розпочато у м. Шостка (Сумська область), де 5 березня 2020 р. утворено житлову комісію з обліку ВПО та надання житлових приміщень для тимчасового проживання, затверджено її склад і положення. Подібні заходи є першими кроками до забезпечення ВПО тимчасовим житлом.

Подібна ситуація існує і в інших громадах. Адвокаційні заходи у м. Козятин (Вінницька область) та у м. Вишгород (Київська область) були спрямовані на ознайомлення місцевої влади з субвенцією із державного бюджету місцевим бюджетам для забезпечення тимчасовим житлом ВПО. За результатами круглого столу у м. Козятин вирішено розпочати процес формування фонду тимчасового житла для ВПО, про що повідомлено на офіційному сайті Козятинської міської ради¹. Зі свого боку у м. Вишгород було вирішено винести питання про участь громади у програмі на розгляд депутатської комісії міської ради та обліку громадян. Подібні ініціативи є у м. Новий Буг (Миколаївська область), м. Біла Церква (Київська область), у містах Черкаси та Одеса.

ФІНАНСУВАННЯ ПРОГРАМИ ТИМЧАСОВОГО ЖИТЛА

Зі свого боку у Донецькій області ВПО актуалізували збільшення фінансування програми, оскільки у Державному бюджеті 2020 р. закладено лише 20 млн грн, що на 14 млн грн менше, ніж у 2019 р.².

У зв'язку з цим депутати Нікольського району Донецької області звернулися до комітетів Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України з проханням внести зміни до Державного бюджету для збільшення фінансування програми тимчасового житла. Подібне викликано прикладами успішної співпраці ВПО та місцевої влади, наприклад, у м. Маріуполь за три роки участі в програмі було придбано 183 квартири для переселенців.

Так, у м. Сторожинець (Чернівецька область) у результаті адвокаційної кампанії було отримано підтримку міської влади на переобладнання будівлі гуртожитку³ для участі у програмі з фінансування тимчасового житла для переселенців. Питання переведення гуртожитку на баланс громади та підготовки документів на участь у ній є актуальними й надалі. Також було надіслано листа до Верховної Ради України з проханням збільшити фінансування програми.

Варто відзначити, що у значній кількості громад наявні приміщення, які потребують капітального ремонту у зв'язку з їх невикористанням протягом тривалого періоду, незадовільним утриманням зі сторони балансоутримувача, проте загальний обсяг таких робіт і кошторис суттєво перевищують можливості місцевої влади. В окремих громадах, наприклад, у м. Одеса актуальною залишається ціна квадратного метра, визначена при поданні заявки на отримання субвенції.

ПЕРЕГЛЯД НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Актуальними залишаються питання порядку надання тимчасового житла в користування, зокрема, у частині застосування бальної системи та можливості використання житла на розсуд громади після забезпечення житлових потреб ВПО.

Так, у частині застосування бального підходу представники різних громад пропонують надати право розподілу житла місцевій владі, враховуючи пріоритети і потреби, що, крім того, дасть можливість залучити необхідних у громаді спеціалістів (медиків, вчителів тощо) із числа ВПО. Водночас процедура розподілу житла має бути прозорою, справедливою та викликати довіру у громадян.

ІНШІ ФОРМИ СПРИЯННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ ЖИТЛОМ

Дослідження, проведені у м. Ужгород (Закарпатська область), продемонстрували, що головною проблемою для переселенців як у 2015, так і у 2019 рр. залишається відсутність власного житла. З метою розв'язання цієї проблеми громадська організація «Закарпаття – Донбас» отримала від міської влади Ужгорода земельну ділянку та дозвіл на будівництво багатопверхівки для переселенців. Однак надалі актуальним є питання розроблення проєктної документації, вартість якої на початку становила близько 1,5 млн грн, але згодом була знижена приблизно до 750 тис. грн. Однією з цілей адвокаційної кампанії у громаді став пошук потенційних інвесторів та інших джерел покриття вартості цієї документації⁴.

3

ДЕТАЛЬНІШЕ
ЗА ПОСИЛАННЯМ

4

СТАТТЯ “МИ ХОЧЕМО ПОБУДУВАТИ
ВЛАСНИЙ БУДИНОК СВОЇМИ РУКАМИ
ЗА ПОСИЛАННЯМ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- 1** Розпочати широку інформаційну кампанію серед ВПО та органів місцевого самоврядування щодо програми тимчасового житла й умов участі в ній. Зокрема, необхідним є створення єдиного порталу (сторінки на сайті розпорядника) з інформування щодо порядку подання заявки, проведення відбору, реалізації програми (за роками, регіонами, видами), історій успіху тощо.
- 2** Провести оцінку житлових потреб ВПО в громадах і сформулювати запит з метою прийняття комплексних довгострокових державних програм із можливістю співфінансування.
- 3** Збільшити фінансування програми тимчасового житла на 2020 р. та передбачити належне фінансування у Проєкті Державного бюджету на 2021 р.
- 4** Внести зміни до нормативно-правового регулювання у частині бального розподілу та цільового призначення житла для забезпечення житлових потреб ВПО у громаді.
- 5** Розглянути можливість залучення міжнародних партнерів, донорів для покриття витрат із місцевих бюджетів.
- 6** На місцевому рівні розпочати формування фондів житла для тимчасового проживання ВПО та взяття на облік ВПО, які потребують житла для тимчасового проживання.
- 7** Провести оцінку комунального майна та потенційних об'єктів, які можуть бути придбані, реконструйовані (зокрема, через зміни балансоутримувача) для проживання ВПО.